

Cyngor Dinas Caerdydd

Caerdydd Ddwyeithog: Strategaeth 5 Mlynedd yr Iaith Gymraeg

Drafft ar gyfer Ymgynghoriad

Wedi'i baratoi yn unol â gofynion
Safon y Gymraeg 145 dan Reoliadau
Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015

Trosolwg

Sefydlodd Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 fframwaith cyfreithiol i osod dyletswyddau ar sefydliadau penodol i gydymffurfio â safonau mewn perthynas â'r Gymraeg trwy is-ddeddfwriaeth (Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015). Rhestrir y safonau a gyflwynwyd i Gyngor Dinas Caerdydd yn *'Hysbysiad Cydymffurfio Cyngor Dinas Caerdydd - Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011'*.

Mae'n ofynnol dan Safon 145 i'r Cyngor baratoi a chyhoeddi strategaeth 5 mlynedd erbyn 30 Medi 2016 sy'n nodi sut byddwn yn hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg. Bydd y strategaeth hon yn cynnwys targed i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd yn ogystal â champau penodol i hwyluso'r defnydd o'r iaith yn unol â Strategaeth y Gymraeg 2012 - 17 a strategaeth ddrafft Llywodraeth Cymru: *miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050* (Awst 2016).

Mae Safon y Gymraeg 145 yn datgan:

Rhaid ichi lunio, a chyhoeddi ar eich gwefan, strategaeth 5 mlynedd sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu mynd ati i hybu'r Gymraeg ac i hwyluso defnyddio'r Gymraeg yn ehangach yn eich ardal; a rhaid i'r strategaeth gynnwys (ymysg pethau eraill) -
a) targed (yn nhermau canran y siaradwyr yn eich ardal) ar gyfer cynyddu neu gynnal nifer y siaradwyr Cymraeg yn eich ardal erbyn diwedd y cyfnod o 5 mlynedd o dan sylw, a
(b) datganiad sy'n esbonio sut yr ydych yn bwriadu cyrraedd y targed hwnnw; a rhaid ichi adolygu'r strategaeth a chyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni ar eich gwefan o fewn 5 mlynedd i ddyddiad cyhoeddi'r strategaeth (neu i ddyddiad cyhoeddi fersiwn ddiwygiedig ohoni).

SUT I YMATEB

Cwblhewch yr arolwg ymgynghori ar-lein yn www.caerdydd.gov.uk/caerdydd-ddwyieithog erbyn **31 Hydref 2016** ar yr hwyraf.

Os hoffech gael copi papur o'r ymgynghoriad cysylltwch â thîm Caerdydd Ddwyieithog.

CYSWLLT

Am fwy o wybodaeth cysylltwch â

Caerdydd Ddwyieithog
Cyngor Dinas Caerdydd
Ystafell 400 Neuadd y Sir
Glanfa'r Iwerydd
Caerdydd
CF10 4UW

E-bost: Caerdydd-Ddwyieithog@caerdydd.gov.uk

Ffôn: 02920 872527

CYNNWYS

TUDALEN

Gweledigaeth Caerdydd Ddwylieithog	4
Proffil Iaith Caerdydd 2016	5
Cyd-destun Polisi	7
Gweithio gyda Phartneriaid	9
Maes strategol 1: Y teulu	10
Maes strategol 2: Plant a phobl ifanc	11
Maes strategol 3: Y gymuned	12
Maes strategol 4: Y gweithle	13
Maes strategol 5: Gwasanaethau Cymraeg	14
Maes strategol 6: Seilwaith	15
Atodiad I: Partneriaid Awgrymedig	16

1. GWELEDIGAETH CAERDYDD DDWYIEITHOG

Ein gweledigaeth yw datblygu Caerdydd gwbl ddwyieithog. Caerdydd lle gall ein dinasyddion fyw, gweithio a chwarae yn ogystal â manteisio ar wasanaethau a chymorth yn Gymraeg neu Saesneg yn yr un modd. Prifddinas lle mae dwyieithrwydd yn cael ei hyrwyddo fel rhywbeth cwbl naturiol, a lle mae'r iaith Gymraeg yn cael ei diogelu a'i meithrin i genedlaethau'r dyfodol ei mwynhau a'i defnyddio.

Mae Caerdydd yn newid yn gyflym. Prifddinas Cymru yw'r ddinas fawr sy'n tyfu gyflymaf ym Mhrydain, ac mae'n tyfu'n gyflymach nag unrhyw awdurdod lleol arall yng Nghymru. Dros y 25 mlynedd ddiwethaf, mae nifer y siaradwyr Cymraeg yng Nghaerdydd wedi mwy na dyblu gyda ffigyrau'r Cyfrifiad diwethaf yn dangos bod dros 16% o boblogaeth y ddinas yn meddu ar un neu fwy o sgiliau yn y Gymraeg.

Wrth i'r ddinas dyfu, nod y strategaeth hon yw cynyddu nifer a chanran y siaradwyr a dysgwyr Cymraeg yng Nghaerdydd. Rydyn ni'n llwyr gefnogi a rhannu gweledigaeth Llywodraeth Cymru am filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050. Er mwyn i Gaerdydd chwarae ei rhan yn cyflawni'r weledigaeth hon, byddai angen i ni gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg (3+ oed) yng Nghaerdydd gan 15.9% o 36,735 (Cyfrifiad 2011) i 42,583 (Cyfrifiad 2021).

Mae'r dull gweithredu a nodir yn y ddogfen hon wedi'i strwythuro i adlewyrchu'r chwe maes strategol a amlinellir yn strategaeth Gymraeg gyfredol Llywodraeth Cymru. Mae'r strategaeth ddrafft Caerdydd Ddwyieithog yn nodi ein blaenoriaethau strategol dan bob un o'r meysydd hyn, ac yn nodi'r newid y bydd angen i ni ei wneud i gyflawni ein gweledigaeth o Gaerdydd ddwyieithog.

Mae hon yn strategaeth i'r ddinas gyfan, nid i un sefydliad yn unig. Bydd cyflawni'r strategaeth felly yn dibynnu ar weithio mewn partneriaeth: rhwng partneriaid sector cyhoeddus, rhwng y sectorau cyhoeddus, preifat ac addysg ac, yn bwysicach na dim, gyda phobl Caerdydd. Mae'r platform ar gyfer gwneud hyn yn ei le yn barod. Daeth cynhadledd Caerdydd Ddwyieithog, a drefnwyd gan y Cyngor, â phartneriaid ynghyd o bob rhan o'r ddinas, ac arweiniodd at gyfleuster pwrpasol yn y ddinas a fyddai'n arddangos yr iaith Gymraeg a diwylliant Cymru yn ogystal â chreu cyfleoedd newydd i bobl gymdeithasu, cyfranogi a mynegi eu hunain mewn awyrgylch dwyieithog. O ganlyniad, agorodd Yr Hen Lyfrgell, Canolfan Gymraeg Caerdydd, ym mis Chwefror 2016 yn adeilad yr Hen Lyfrgell. Bydd y ganolfan hon – a'r bartneriaeth y mae'n ei chynrychioli – yn chwarae rôl allweddol yn y gwaith o hybu'r Gymraeg yn y ddinas a gweithredu blaenoriaethau'r strategaeth hon.

Bydd cefnogi pobl ifanc, teuluoedd a chymunedau i ddysgu a siarad Cymraeg hefyd wrth wraidd y gwaith o gyflawni ein huchelgeisiau. Yn ddiweddar mae cynnydd sylweddol wedi bod yn nhwff addysg Gymraeg yn y ddinas, gyda chynnydd parhaol yn nifer y plant a phobl ifanc sy'n cael addysg Gymraeg. Bydd y system addysg a Chynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor yn chwarae rôl allweddol yn sicrhau twf yr iaith yn y dyfodol wrth i ni geisio cynyddu nifer y plant – a'r rhieni - sy'n cael y cyfle i ddysgu a siarad Cymraeg, a chael cyfleoedd i ddefnyddio'r iaith y tu allan i gartiau'r ysgol.

Strategaeth ddrafft yw hon ar gyfer ymgynghoriad. Bydd cynllun gweithredu yn dilyn, a gaiff ei ddatblygu gyda phartneriaid. Mae croeso i chi roi eich barn i ni ar y strategaeth hon a'r hyn sydd angen ei gynnwys yn y cynllun gweithredu - cwblhewch yr arolwg ymgynghori.

2. PRIFDDINAS DDWYIEITHOG: PROFFIL IAITH CAERDYDD 2016

Caerdydd yw'r ddinas sy'n tyfu gyflymaf ym Mhrydain. Rhwng 2002 a 2013 tyfodd poblogaeth y ddinas gan 13% a disgwylir i'r twf hwn barhau. Rhagwelir twf o 26% erbyn 2026.

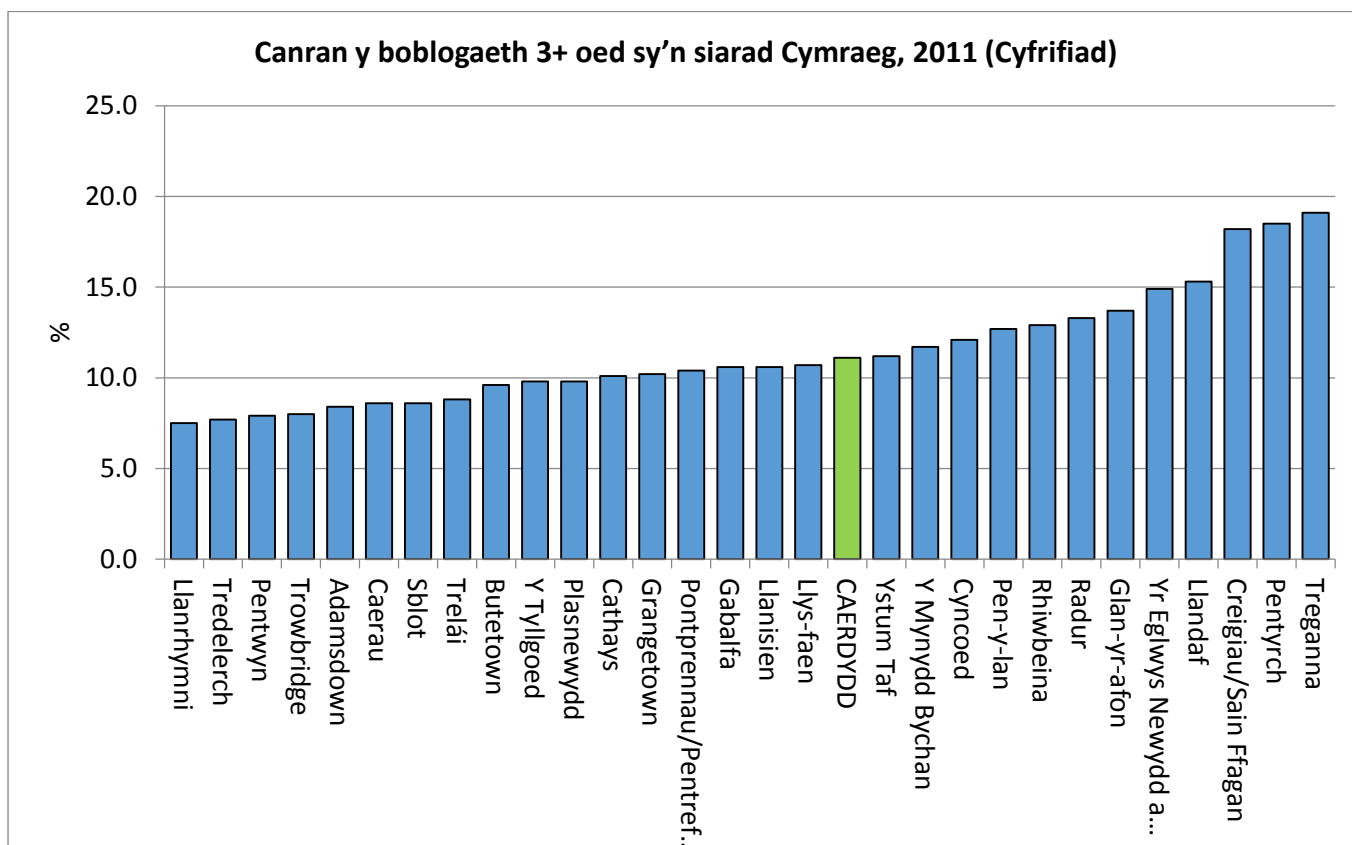
Caerdydd yw awdurdod lleol mwyaf Cymru, a hefyd dyma lle bu'r twf mwyaf yn y boblogaeth dros y 10 mlynedd ddiwethaf, a disgwylir i'r ddinas dyfu'n gyflymach o lawer nag unrhyw ardal yng Nghymru dros y blynyddoedd nesaf.

Mae'r ddinas hefyd wedi gweld cynnydd sylweddol yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg, gyda niferoedd yn dyblu dros yr 20 mlynedd rhwng cyfrifiadau 1991 a 2011. Mae cyfrifiad 2011 yn dangos bod gan 16.2% o boblogaeth Caerdydd un neu fwy o sgiliau yn y Gymraeg (y gallu i ddarllen, ysgrifennu a/neu ddeall Cymraeg) ac mae 36,735 neu 11.1% o boblogaeth y sir yn siaradwyr Cymraeg.

Cymhariaeth yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg rhwng 1991 a 2011¹

	1991	2001	2011
CAERDYDD	18,071 (6.6%)	32,504 (11%)	36,735 (11.1%)

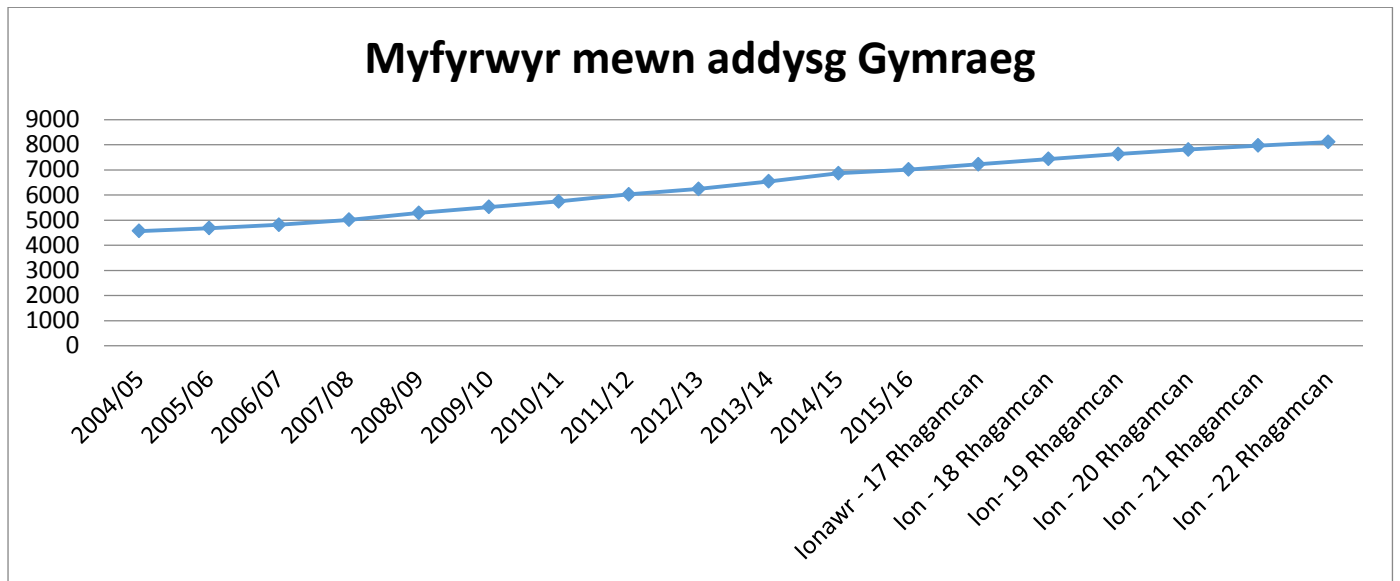
Caerdydd yw'r awdurdod lleol sydd â'r pedwerydd nifer uchaf o siaradwyr Cymraeg, ac mae wedi gweld cynnydd cyson yn nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg dros y 25 mlynedd ddiwethaf. Mae'r crynodiad o siaradwyr Cymraeg wedi'i ddsbarthu'n eithaf cyfartal ledled wardiau etholiadol y ddinas.

¹ Cyfrifiad 2011 yw'r data diweddaraf sydd ar gael ar nifer y siaradwyr Cymraeg yn y ddinas.

Mae twf o'r fath yn nifer y siaradwyr Cymraeg yn adlewyrchu dwy duedd amlwg. Yn gyntaf, mae'r chwarter canrif ddiwethaf wedi gweld llawer o siaradwyr Cymraeg yn mewnfudo i Gaerdydd o ardaloedd eraill yng Nghymru. Yn ail, mae'n adlewyrchu arferion a pholisïau ymrwymedig mewn perthynas ag addysg Gymraeg mewn ysgolion cynradd ac uwchradd yng Nghaerdydd.² Mae gan y ddinas dair ysgol uwchradd Gymraeg, pymtheg o ysgolion cynradd Cymraeg a dwy uned Gymraeg ar hyn o bryd. Mae 4,624 o ddisgyblion yn mynychu ysgolion cynradd ac mae dros 2,625 yn mynychu ysgolion uwchradd (*Ion 2016*).

Nifer y myfyrwyr sydd wedi cofrestru mewn addysg Gymraeg 2004/5 – 2022 (rhagamcan)

² – Gweler tudalen 8 : Cynllun Strategaeth Cymraeg mewn Addysg

3. CYD-DESTUN POLISI

Er bod y strategaeth 5 mlynedd hon yn ofyniad statudol newydd yn Rheoliadau Safonau'r Gymraeg (Rhif 1) 2015, mae'n adeiladu ar y gwaith sydd eisoes wedi'i wneud yng Nghaerdydd i fodloni anghenion siaradwyr Cymraeg, dysgwyr a'n cymunedau. Drwy'r strategaeth hon byddwn hefyd yn sicrhau ein bod yn bodloni un o'r saith nod 'lles' yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 – *Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu*.

Mae'r adran ganlynol yn nodi'r fframwaith statudol a pholisi y mae'r strategaeth newydd hon yn eistedd y tu mewn iddo:

[Rheoliadau Safonau'r Gymraeg \(Rhif 1\) 2015](#)

O 30 Mawrth 2016, mae dyletswydd ar bob awdurdod lleol yng Nghymru i gydymffurfio â rheoliadau newydd Safonau'r Gymraeg sy'n esbonio sut y dylai, fel sefydliad, ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwahanol sefyllfaoedd.

Mae'r dyletswyddau sy'n deillio o'r safonau yn golygu na ddylai sefydliadau drin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg, ynghyd â hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.

[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015](#)

Nod y Ddeddf hon yw gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru. Bydd y Ddeddf yn gwneud i'r cyrff cyhoeddus a restrir yn y Ddeddf feddwl mwy am y tymor hir, gweithio'n well gyda phobl a chymunedau a chyda'i gilydd, ceisio atal problemau a defnyddio dull gweithredu mwy cydlynol.

Un o'r saith nod Lles a restrir yn y Ddeddf yw "*Cymru â diwylliant bywiog lle mae'r iaith Gymraeg yn ffynnu*".

[Strategaeth y Gymraeg Llywodraeth Cymru](#)

laith fyw: iaith byw – Strategaeth y Gymraeg 2012 i 2017 **

Dyma strategaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg fel rhan o fywyd bob dydd. Gweledigaeth Llywodraeth Cymru yw gweld yr iaith Gymraeg yn ffynnu yng Nghymru. I gyflawni hynny, nod y strategaeth yw gweld cynnydd yn nifer y bobl sy'n siarad a defnyddio'r iaith.

***** Mae Llywodraeth Cymru wedi lansio strategaeth ddrafft newydd yn ddiweddar ar gyfer ymgynghoriad, sef 'Miliwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050'. Byddwn yn ymdrechu i sicrhau y bydd ein strategaeth yn cysylltu â blaenoriaethau a gweithrediadau'r strategaeth hon, a allai olygu y bydd angen adolygiad yn 2017 er mwyn alinio'r strategaeth hon ymhellach gyda'r ddogfen genedlaethol newydd.***

[Llywodraeth Cymru: Mwy na Geiriau](#)

Y fframwaith strategol ar gyfer gwasanaethau Cymraeg yn y maes iechedd a gofal cymdeithasol

'Mwy na Geiriau' yw fframwaith strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer gwella gwasanaethau Cymraeg yn y maes iechedd, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol. Mae hyn yn hollbwysig o ran sicrhau canlyniadau llesiant cadarnhaol ar gyfer unigolion, rhywbeth sy'n sail i

Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014.

Mae'r Codau Ymarfer dan y Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau lleol sicrhau bod gwasanaethau Cymraeg yn rhan o'r gwaith o gynllunio a darparu gwasanaethau ac y caiff gwasanaethau eu cynnig yn Gymraeg i siaradwyr Cymraeg heb fod angen iddynt wneud cais am hynny yn unol â'r 'Cynnig Rhagweithiol'.

Cynllun Corfforaethol Cyngor Dinas Caerdydd 2016-18 a Strategaeth Partneriaeth Integredig Beth sy'n Bwysig

Mae Cynllun Corfforaethol Cyngor Dinas Caerdydd yn nodi'r hyn y bydd y Cyngor yn ei wneud i wireddu ei weledigaeth o fod y brifddinas oriau i fyw ynddi yn Ewrop. Cyflawnir y weledigaeth trwy strategaeth partneriaeth integredig Caerdydd – Beth sy'n Bwysig – a'i saith canlyniad y mae partneriaid gwasanaethau cyhoeddus a thrydydd sector wedi cytuno arnynt:

Cyngor Dinas Caerdydd: Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg

Mae Deddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) (2013) yn rhoi gofyniad statudol ar awdurdodau lleol i baratoi a chyflwyno Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg Cynllun (WESP). Mae'r Ddeddf yn galluogi Gweinidogion Cymru i gymeradwyo'r Cynllun a gyflwynwyd, cymeradwyo'r Cynllun ag addasiadau neu wrthod y Cynllun a gofyn i'r awdurdod baratoi un arall. Mae'r WESP yn canolbwyntio ar y targedau yn y Strategaeth Addysg Gymraeg a disgwylir i awdurdodau lleol adrodd yn flynyddol ar eu perfformiad yn erbyn y targedau hyn.

Cyngor Dinas Caerdydd: Strategaeth 2020

Mae 'Caerdydd 2020' yn adeiladu ar y cynnydd a wnaed o ran gwella addysg dros y blynyddoedd diwethaf, gan osod rhaglen uchelgeisiol i sicrhau bod pob plentyn a pherson ifanc yng Nghaerdydd yn cael y cyfle i lwyddo. Bwriad y strategaeth yw creu lle gwyd i fyw, gweithio a chwarae ynddo ar gyfer plant a phobl ifanc. Mae hefyd yn golygu sicrhau bod modd manteisio ar amrywiaeth o weithgareddau diwylliannol yn Gymraeg a Saesneg.

4. GWEITHIO GYDA PHARTNERIAID

Fel strategaeth ar gyfer y Ddinas gyfan, mae llwyddiant gweledigaeth Caerdydd Ddwieithog fel yr amlinellir yn y strategaeth hon yn dibynnu ar gydweithio gyda'n partneriaid a'n rhanddeiliaid.

Rydyn ni wedi gweld llwyddiant a phwysigrwydd cydweithio yn ddiweddar gyda'r Cyngor yn gweithio mewn partneriaeth â rhanddeiliaid i greu Canolfan Gymraeg ('Yr Hen Lyfrgell') a agorodd ym mis Chwefror 2016. Mae'r ganolfan yn hyrwyddo a dathlu'r Gymraeg fel iaith fyw yn y brifddinas mewn canolfan gyfeillgar a chroesawgar sydd ar agor i holl ddinasyddion Caerdydd ac ymwelwyr â'r ddinas. Mae'r Hen Lyfrgell yn cynnig amrywiaeth o gyfleusterau a gweithgareddau mewn awyrgylch cymdeithasol a chynhwysol lle mae'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymreig wrth wraidd popeth. Bydd y ganolfan yn allweddol i ddatblygu a hyrwyddo'r iaith yng Nghaerdydd ac yn hwyluso gweithredoedd penodol a fydd yn datblygu o'r strategaeth hon.

Dros y blynyddoedd diwethaf mae'r Cyngor wedi gweithio'n effeithiol gyda Menter Caerdydd i ddarparu nifer o wasanaethau Cymraeg i blant, pobl ifanc ac oedolion. Mae'r rhain yn cynnwys sesiynau chwarae Cymraeg i blant, gofal gwyliau, cyrsiau hyfforddi a chefnogi gŵyl Tafwyl sydd wedi datblygu'n un o brif ddiwyddiadau Cymraeg Cymru.

Yn ogystal â gweithio gyda phartneriaid sefydledig, mae cymunedau chwaraeon a chelfyddydau'r ddinas yn rhanddeiliaid pwysig y byddwn yn ceisio gweithio gyda nhw i ddatblygu a hyrwyddo'r Gymraeg yn y ddinas.

Mae Atodiad I yn rhestru partneriaid awgrymedig a nodwyd drwy'r broses ymgynghori gychwynnol fel y prif sefydliadau a all, gyda'i gilydd, gyflawni gweledigaeth Caerdydd Ddwieithog. Wrth i'n cynllun gweithredu gael ei ddatblygu rydyn ni'n gobeithio cynnwys mwy o sefydliadau a phartneriaid i gyflawni ein gweledigaeth a'n canlyniadau.

Maes Strategol 1: Y teulu

Gweledigaeth:	Hybu'r defnydd o'r Gymraeg o fewn teuluoedd.
Canlyniad:	Teuluoedd yn dewis defnyddio'r Gymraeg gyda'i gilydd yn fwy rheolaidd.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Lledaenu neges gyson ar draws y sector er mwyn hyrwyddo'r manteision o drosglwyddo'r Gymraeg o fewn y teulu a rhoi'r cyfle i blant a phobl ifanc fod yn oedolion dwyieithog hyderus.• Creu mwy o gyfleoedd anffurfiol rheolaidd i rieni ddatblygu eu sgiliau Cymraeg fel y gallant gynorthwyo eu plant i fagu hyder yn eu gallu i ddefnyddio'r Gymraeg.• Cynnig gweithgareddau Cymraeg i deuluoedd a sicrhau bod digon o gyfleoedd i deuluoedd gymryd rhan a defnyddio'r iaith gyda'i gilydd.• Hyrwyddo sefydliadau fel Menter Caerdydd, Mudiad Meithrin a'r Urdd mewn ysgolion Cymraeg a Saesneg i godi ymwybyddiaeth o'u gweithgareddau Cymraeg i deuluoedd.

Maes Strategol 2: Plant a phobl ifanc

Gweledigaeth:	Meithrin agweddau cadarnhaol tuag at y Gymraeg o fewn y sector ieuenctid.
Canlyniad:	Plant a phobl ifanc yn dewis defnyddio'r Gymraeg y tu allan i'r ysgol ac mewn lleoliad cymdeithasol.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Cynyddu'r ddarpariaeth o weithgareddau a chyfleoedd allgyrsiol Cymraeg i blant a phobl ifanc.• Sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn cael ei hystyried yn sgîl gwerthfawr mewn hyfforddiant a chyflogaeth.• Datblygu cyfleoedd i blant a phobl ifanc mewn lleoliadau Saesneg ymwneud yn gadarnhaol â'r iaith Gymraeg.• Hyrwyddo'r manteision o addysg Gymraeg i holl gymunedau Caerdydd.• Gwella cyfraddau dilyniant rhwng y blynyddoedd cynnar ac addysg ôl-16.

Maes Strategol 3: Y Gymuned

Gweledigaeth:	Normaleiddio dwyieithrwydd ledled y ddinas.
Canlyniad:	Mae safle ac amlygrwydd y Gymraeg yn y gymuned yn cael ei atgyfnerthu a'i gefnogi.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Hyrwyddo'r Gymraeg fel pwynt gwerthu unigryw i Gaerdydd fel prifddinas a dinas graidd, a hyrwyddo'r brand 'Caerdydd Ddwyieithog'.• Cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg ym mhob digwyddiad mawr, proffil uchel a gynhelir yng Nghaerdydd, cefnogi digwyddiadau cymunedol Cymraeg sydd eisoes yn bodoli a rhannu arfer da.• Normaleiddio dwyieithrwydd – amgylcheddau lle gall y ddwy iaith gael eu defnyddio'n rhydd a'u dathlu gan bobl o bob diwylliant a chefnidir, gan hyrwyddo perchnogaeth o'r iaith a chydlyniad cymunedol.• Cyflwyno'r Gymraeg i gymunedau newydd a chymunedau sy'n dod i'r amlwg fel ffordd o gyfleu diwylliant Cymreig, a hyrwyddo dysgu Cymraeg ac addysg Gymraeg.• Cefnogi'r Hen Lyfrgell, Canolfan Gymraeg Caerdydd, i gynyddu gweithgareddau sy'n estyn allan a datblygu cyfleoedd i arddangos hanes a threftadaeth Gymraeg helaeth Caerdydd.

Maes Strategol 4: Y gweithle

Gweledigaeth:	Datblygu gweithleoedd cynyddol ddwyieithog.
Canlyniadau:	Mae staff dwyieithog yn cael eu cefnogi i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Cynyddu cydnabyddiaeth fod yr iaith Gymraeg yn sgîl gwerthfawr yn y gweithle.• Sicrhau bod holl staff sefydliadau partner Caerdydd Ddwyieithog yn cyflawni hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith.• Cynyddu nifer/canran y siaradwyr Cymraeg o fewn sefydliadau partner Caerdydd Ddwyieithog.• Galluogi a chefnogi staff rhugl a staff sy'n dysgu i ddefnyddio'r iaith Gymraeg yn y gweithle.• Estyn cyfleoedd hyfforddiant Cymraeg i bob aelod o staff yn sefydliadau Caerdydd Ddwyieithog.

Maes Strategol 5: Gwasanaethau Cymraeg

Gweledigaeth:	Hyrwyddo a gwella'r gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael yng Nghaerdydd.
Canlyniad:	Cynyddu'r defnydd o wasanaethau Cymraeg.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Sefydliadau perthnasol Caerdydd Ddwieithog i weithredu Safonau'r Gymraeg.• Dangos ymrwymiad cryf i'r iaith Gymraeg mewn trefniadau cydweithredu a dogfennau comisiynu a chontractau 3ydd parti.• Cynyddu cyfleoedd i bobl ddefnyddio gwasanaethau lechyd a Gofal Cymdeithasol yn Gymraeg.• Cynyddu'r gwasanaethau Cymraeg sydd ar gael a'r defnydd a wneir ohonynt, a chodi ymwybyddiaeth o holl wasanaethau Cymraeg presennol sefydliadau partner.• Archwilio'r ffordd y mae ein gwasanaethau'n cael eu cynnig i'r cyhoedd a gweithio gydag arbenigwyr mewn pensaernïaeth dewis iaith i sicrhau dewis iaith teg.

Maes Strategol 6: Seilwaith

Gweledigaeth:	Holl sefydliadau partner Caerdydd Ddwyeithog i brif-ffrydio'r iaith Gymraeg.
Canlyniad:	Sefydliadau a gwasanaethau'n integreiddio'r iaith Gymraeg o fewn eu polisïau a gweithgareddau.
Blaenoriaethau Strategol:	<ul style="list-style-type: none">• Sicrhau bod pob polisi a phenderfyniad polisi yn rhoi ystyriaeth briodol i'r Gymraeg ac yr ymgynghorir â phartneriaid a dinasyddion i sicrhau bod y Gymraeg yn cael ei hystyried o'r cychwyn cyntaf.• Cefnogi nodau a chanlyniadau Cynllun Strategol Cymraeg mewn Addysg y Cyngor.• Sicrhau bod yr iaith Gymraeg yn fwy gweladwy yn y ddinas i adlewyrchu 'Caerdydd Ddwyeithog' trwy fecanweithiau cynllunio sydd eisoes yn bodoli.• Adeiladu capasiti dwyeithog i mewn i ddatrysiadau TG cyhoeddus newydd.• Adolygu Strategaeth Caerdydd Ddwyeithog mewn 5 mlynedd ac adrodd ar gynnydd.

ATODIAD I – PARTNERIAID AWGRYMEDIG

Fel strategaeth ar gyfer y Ddinas gyfan, mae llwyddiant gweledigaeth Caerdydd Ddwyieithog fel yr amlinellir yn y strategaeth hon yn dibynnu ar gydweithio gyda'n partneriaid a'n rhanddeiliaid. Mae'r partneriaid canlynol wedi'u nodi drwy'r broses ymgynghori gychwynnol fel y prif sefydliadau a all, gyda'i gilydd, gyflawni gweledigaeth Caerdydd Ddwyieithog. Wrth i'n cynllun gweithredu gael ei ddatblygu rydyn ni'n gobeithio cynnwys mwy o sefydliadau a phartneriaid i gyflawni ein gweledigaeth a'n canlyniadau.

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Caerdydd

Fel rhan o weithrediad Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, rhaid i bob awdurdod lleol yng Nghymru sefydlu Byrddau Gwasanaethau Cyhoeddus (BGCau). Mae BGCau yn dod â chyrrff cyhoeddus a thrydydd sector ynghyd i weithio mewn partneriaeth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol.

Mae aelodau statudol BGC fel a ganlyn:

- Cyngor Dinas Caerdydd
- Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro
- Gwasanaeth Tân ac Achub De Cymru
- Cyfoeth Naturiol Cymru

Rhaid i aelodau'r Bwrdd hefyd gynnwys nifer o bartneriaid eraill sy'n cyfrannu at ei weithgareddau fel 'cyfranogwyr a wahoddir'. Mae cynrychiolwyr o'r canlynol yn BGC Caerdydd:

- Gweinidogion Cymru
- Prif Gwnstabl Heddlu De Cymru
- Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd De Cymru
- Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol a'r Cwmni Adsefydlu Cymunedol
- Cyngor Trydydd Sector Caerdydd

Gall partneriaid eraill sy'n cyflawni swyddogaethau o natur gyhoeddus hefyd fod yn rhan o'r gwaith.

Mae dyletswydd ar BGCau dan y Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol i asesu lles economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol yr ardal leol a llunio cynllun lles lleol yn nodi amcanion lles a fydd yn cyfrannu at gyflawni 7 nod llesiant Llywodraeth Cymru. Ceir rhagor o wybodaeth am y nodau hyn [yma](#).

Nodyn: Gwnaeth Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Caerdydd, a gynhaliodd ei gyfarfod cyntaf ym mis Mai 2016, ddisodli Bwrdd Partneriaeth Caerdydd a Chyd-fwrdd Gwasanaethau Lleol Caerdydd a'r Fro.

Menter Caerdydd

Sefydlwyd Menter Caerdydd ym mis Mehefin 1998 gyda'r nod o hyrwyddo ac ehangu'r defnydd o'r Gymraeg yng Nghaerdydd drwy greu cyfleoedd i drigolion y ddinas ddefnyddio'r iaith y tu allan i'r gwaith a'r ysgol. Heddiw, Menter Caerdydd yw un o Fentrau Iaith mwyaf llwyddiannus Cymru, gyda mwy na 40,000 o ddefnyddwyr.

Mae Menter Caerdydd yn cynnig gwasanaethau drwy weithio mewn partneriaeth â nifer o sefydliadau Cymraeg yng Nghaerdydd, yn ogystal â sefydliadau eraill y mae eu ffocws y tu hwnt i gynnig gweithgareddau Cymraeg. Prif bartneriaid Menter Caerdydd yw Llywodraeth Cymru a Chyngor Dinas Caerdydd, sy'n gyfrifol am ariannu nifer o wasanaethau sy'n cael eu cynnig yn Gymraeg yn y Ddinas. Mae'n elusen gofrestredig ac yn Gwmni Cyfyngedig drwy Warant.

Mae gwaith craidd Menter Caerdydd yn cynnwys chwe blaenoriaeth, sef:

- Hyrwyddo a chreu cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.
- Magu hyder a newid agwedd pobl tuag at y Gymraeg.
- Atgyfnerthu'r Gymraeg a'r defnydd ohoni o fewn teuluoedd.
- Datblygu cyfleoedd cyflogaeth a hyfforddiant i bobl ifanc ac oedolion.
- Datblygu Gwyliau Cymraeg i godi ymwybyddiaeth o'r Gymraeg.
- Sicrhau bod gan y Gymraeg blatfform amlwg ar lefel ddigidol.

Mae gwasanaethau a gweithgareddau Menter Caerdydd yn cynnwys arwain prosiect Yr Hen Lyfrgell – Canolfan Gymraeg Caerdydd, cydlynu cyfleoedd hyfforddiant a gwirfoddoli i fyfyrwyr 16+ yn Gymraeg, cydlynu Tafwyl - gŵyl Gymraeg Caerdydd, trefnu clybiau wythnosol i blant, cyfleoedd chwarae a gweithdai am ddim a Chynlluniau Gofal yn ystod y gwyliau, trefnu cyfleoedd cymdeithasol a gweithgareddau i ddysgwyr a theuluoedd, ac arwain Fforwm Iaith Gymraeg y Ddinas.

Drwy ganolbwyntio ar y prif flaenoriaethau hyn, mae Menter Caerdydd yn mynd i'r afael â phrif flaenoriaethau strategol Llywodraeth Cymru a Chyngor Dinas Caerdydd o ran iaith, teuluoedd, plant a phobl ifanc, y gymuned a'r gweithle.

Mudiad Meithrin

Mudiad Meithrin: sefydliad gwirfoddol cenedlaethol o Gylchoedd Meithrin, Cylchoedd Ti a Fi, gofal cofleidiol, sesiynau meithrin a meithrinfeydd Cymraeg sy'n cynnig profiadau yn y blynyddoedd cynnar, gofal plant ac addysg o ansawdd i tua 22,000 o blant bob wythnos.

Mae Cylchoedd Meithrin, meithrinfeydd dydd, Cylchoedd Ti a Fi a chlybiau ar ôl ysgol yn rhai enghreifftiau o'r math o leoliadau sy'n aelodau o Mudiad Meithrin. Maent ym mhob rhan o'r wlad, gyda 288 yn y gogledd-orllewin, 186 yn y gogledd-ddwyrain, 260 yng nghanolbarth Cymru, 186 yn y de-orllewin a 249 yn y de-ddwyrain.

Prifysgol Caerdydd

Mae Ysgol y Gymraeg ym Mhrifysgol Caerdydd yn uned academiaidd o'r radd flaenaf sydd ag enw da yn fyd-eang. Mae'n arbenigo mewn amrywiaeth o feysydd sy'n ymwneud â'r iaith Gymraeg a'i diwylliant, gan gynnwys llenyddiaeth, ieithyddiaeth, cymdeithaseg iaith, cyfieithu, addysg, cynllunio a pholisi. Mae ganddi gysylltiadau rhyngwladol cryf, yn arbennig gyda gwledydd sy'n gartref i ieithoedd bach, fel Canada, Catalonia, Gwlad y Basg ac Iwerddon. Mae staff yr ysgol hefyd yn arbenigo mewn agweddau amrywiol ar yr iaith Gymraeg a'i diwylliant yng Nghaerdydd a'r cyffiniau.

Mae arolygon cenedlaethol yn dangos bod yr Ysgol yn rhagori mewn addysgu, ymchwil ac effaith ei hymchwil y tu allan i'r maes academiaidd. Mae'n cynnig addysg o'r radd flaenaf o lefel israddedig i lefel PhD. Mae Cymraeg i Oedolion Caerdydd yn rhan o'r Ysgol, ac mae'n darparu cyrsiau i fwy na 2,000 o fyfyrwyr yn y brifddinas. Mae'r Ysgol hefyd yn gyfrifol am y cynllun Cymraeg i Bawb (sy'n rhoi'r cyfle i gannoedd o fyfyrwyr Prifysgol Caerdydd ddysgu Cymraeg am

ddim) ac mae'n un o ganolfannau'r Cynllun Sabothol Cenedlaethol (sy'n datblygu sgiliau Cymraeg ymarferwyr addysg).

Mae Ysgol y Gymraeg yn rhan o Brifysgol Caerdydd, sefydliad sy'n cynhyrchu ymchwil o'r radd flaenaf a roddwyd yn y pumed safle o ran ansawdd ymchwil ac yn yr ail safle o ran dylanwad o blith prifysgolion y DU yn Fframwaith Rhagoriaeth Ymchwil 2014. Mae'r Brifysgol yn rhoi profiad addysgol rhagorol i'w myfyrwyr ac yn ymrwymedig i gyflawni ei hymrwymadau cymdeithasol, diwylliannol ac economaidd i Gaerdydd, Cymru a'r byd.

Yr Hen Lyfrgell

Agorodd Canolfan Gymraeg Caerdydd ('Yr Hen Lyfrgell') yn adeilad yr Hen Lyfrgell ym mis Chwefror 2016. Nod y ganolfan yw hyrwyddo a dathlu'r Gymraeg fel iaith fyw yn y brifddinas mewn canolfan gyfeillgar a chroesawgar sydd ar agor i holl ddinasyddion Caerdydd ac ymwelwyr. Mae'r Hen Lyfrgell yn cynnig amrywiaeth o gyfleusterau a gweithgareddau mewn awyrgylch cymdeithasol a chynhwysol lle mae'r iaith Gymraeg a diwylliant Cymreig wrth wraidd popeth.

Mae yna gaffi, bar a bwyty sy'n gweini bwyd a diod o Gymru, siop yn gwerthu nwyddau Cymreig o ansawdd, siop lyfrau, crèche i blant, ystafelloedd addysgu yn cynnig cyrsiau i ddysgwyr Cymraeg, ardal berfformio ac arddangos hyblyg, ac Amgueddfa Stori Caerdydd.

Yn arddangos 'y gorau o Gaerdydd a Chymru', mae'r Hen Lyfrgell yn ganolfan egniol ac arloesol sydd â'r nod o ddenu siaradwyr Cymraeg a'r di-Gymraeg fel ei gilydd, o Gaerdydd a thu hwnt. Mae'n atyniad unigryw i ymwelwyr lle defnyddir y Gymraeg i ddathlu popeth sy'n wych am Gymru a'i phrifddinas – eu diwylliant, eu treftadaeth a'u pobl. Mae'r Hen Lyfrgell yn bosibl drwy bartneriaeth effeithiol gyda Llywodraeth Cymru, Cyngor Dinas Caerdydd a sefydliadau yng Nghaerdydd – Menter Caerdydd, Prifysgol Caerdydd, y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol, Amgueddfa Stori Caerdydd, Mudiad Meithrin, Mela a Bodlon.

Urdd Gobaith Cymru

Yr Urdd yw sefydliad ieuencid mwyaf Cymru i blant a phobl ifanc, gyda mwy na 50,000 o aelodau. Mae 30% o holl siaradwyr Cymraeg Cymru rhwng 8 a 25 oed yn aelodau. Mae gan yr Urdd 260 o staff, 100 o wirfoddolwyr a 900 o ganghennau, gyda 200 o ganghennau yn y gymuned. At hynny, mae 150 o glybiau chwaraeon sy'n cwrdd yn wythnosol.

Nod Urdd Gobaith Cymru yw rhoi'r cyfle i blant a phobl ifanc yng Nghymru, drwy gyfrwng y Gymraeg, dyfu'n unigolion cyflawn, gan ddatblygu sgiliau personol a chymdeithasol a fydd yn eu galluogi i wneud cyfraniad cadarnhaol at y gymuned.

Y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol

Mae'r Ganolfan yn gorff cenedlaethol sy'n gyfrifol am bob agwedd ar y rhaglen addysg Cymraeg i Oedolion. Mae'n gweithredu fel cwmni hyd braich i'r Llywodraeth, ac mae ganddi weledigaeth glir ar gyfer y dyfodol.

Bydd y Ganolfan yn:

- sefydliad amlwg yn gosod cyfeiriad strategol cenedlaethol ar gyfer y sector Cymraeg i Oedolion.
- rhoi arweiniad i ddarparwyr Cymraeg i Oedolion.
- codi safonau mewn addysgu a dysgu Cymraeg i Oedolion.

- datblygu cwricwlwm cenedlaethol diddorol, priodol ac o ansawdd ac yn cynhyrchu adnoddau addas ar gyfer pob math o ddysgwyr.

Prifysgol Caerdydd yw darparwr y Ganolfan Dysgu Cymraeg Genedlaethol yng Nghaerdydd.

Coleg Cymraeg Cenedlaethol

Mae'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn gweithio drwy ganghennau sydd wedi'u lleoli mewn saith prifysgol yng Nghymru. Nod y canghennau yw cefnogi gwaith y Coleg a gweithredu fel pwynt cyswllt lleol i fyfyrwyr.

Mae'r dewis o gyrsiau Cymraeg wedi ehangu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Ar hyn o bryd mae dros 1,000 o gyrsiau i fyfyrwyr Cymraeg, ynghyd â dros 150 o ysgoloriaethau israddedig sy'n cael eu rhoi i fyfyrwyr bob blwyddyn.

Mae gwaith y Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn cynnwys:

- Sicrhau mwy o gyfleoedd astudio i fyfyrwyr Cymraeg - mewn partneriaeth â'r prifysgolion
- Hyfforddi, datblygu ac ariannu darlithwyr Cymraeg ar gyfer y dyfodol
- Ariannu ysgoloriaethau israddedig ac ôl-raddedig
- Cefnogi myfyrwyr sy'n astudio cwrs drwy gyfrwng y Gymraeg
- Cynyddu nifer y myfyrwyr sy'n dewis astudio eu cwrs cyfan neu ran o'u cwrs drwy gyfrwng y Gymraeg
- Datblygu modiwlau, cyrsiau ac adnoddau o ansawdd ar gyfer myfyrwyr Cymraeg.

ColegauCymru

ColegauCymru yw'r elusen addysgol genedlaethol sy'n cynrychioli 14 o golegau addysg bellach (AB) a sefydliadau AB dynodedig Cymru. Mae'r Bwrdd yn cynnwys penaethiaid colegau a chadeiryddion corfforaethau, a benodir gan golegau sy'n aelodau. Mae hefyd yn gweithio'n agos gydag amrywiaeth o bartneriaid yn y maes addysg, hyfforddiant a sgiliau ôl-16.

Drwy ColegauCymru, mae colegau'n cael eu cynrychioli ar amrywiaeth o bwyllgorau a grwpiau sy'n dylanwadu ar bolisi addysgu ôl-16 a dysgu gydol oes. Yn ardal Caerdydd rydyn ni'n gweld twf yn y galw am gyfleoedd academiaidd, galwedigaethol a dysgu seiliedig ar waith ôl-16 Cymraeg/dwyieithog, ac mae cynnwys colegau'n allweddol i ddatblygu cynlluniau WESP cymunedol llwyddiannus. Mae Coleg Caerdydd a'r Fro, Coleg Catholig Dewi Sant a Choleg Cymunedol WEA YMCA yn ymateb i'r cynnydd hwn yn y galw am addysg, hyfforddiant a sgiliau ôl-16 Cymraeg. Gallant oll gynnig gwasanaeth dwyieithog, ac maent yn awyddus i ehangu'r ddarpariaeth hon drwy bartneriaeth.

Mae prif-ffrydio'r Gymraeg mewn colegau addysg bellach yn un o nodau strategol ColegauCymru. Mae'r colegau wedi cynyddu eu canran o ddarpariaeth ddwyieithog yn sylweddol yn ddiweddar, gan ragori ar dargedau a osodwyd gan Lywodraeth Cymru yn ei Strategaeth Addysg Gymraeg (2010). Yn 2010/11, roedd 5.7% o weithgareddau dysgu mewn colegau addysg bellach yn cael eu darparu'n ddwyieithog neu'n Gymraeg. Y targed oedd 7% erbyn 2015 a 10% erbyn 2020. Mae adroddiad blynyddol Llywodraeth Cymru ar y Strategaeth (Gorffennaf 2015) yn dangos bod colegau wedi cyrraedd 8.5% erbyn 2013/14 – sy'n uwch na tharged 2015 ac ar y trywydd cywir i frw targed 2020.

Mae ColegauCymru yn gweithio'n agos gyda Sgiliaith, canolfan ddatblygol ac arloesol o fewn Grŵp Llandrillo Menai a ariennir gan Lywodraeth Cymru. Mae'n cynnig hyfforddiant a chymorth i

golegau addysg bellach a darparwyr eraill er mwyn cynyddu sgiliau addysgu dwyieithog a Chymraeg.

Llenyddiaeth Cymru

Llenyddiaeth Cymru yw'r cwmni cenedlaethol ar gyfer datblygu llenyddiaeth yng Nghymru, ac mae'n gweithio gyda chymorth Cyngor Celfyddydau Cymru a Llywodraeth Cymru.

Mae projectau a gweithgareddau amrywiol y sefydliad yn cynnwys Llyfr y Flwyddyn Cymru, Bardd Cenedlaethol Cymru, Bardd Plant Cymru a Bardd Llawryfog y Bobl Ifanc, mentrau Twristiaeth Lenyddol, y cynllun ariannu Ysgrifenydd ar Daith, cyrsiau ysgrifennu creadigol yng Nghanolfan Ysgrifennu Tŷ Newydd, Gwasanaethau i Ysgrifenydd (gan gynnwys Bwrsariaethau a Mentora), Carfannau Ysgrifennu Pobl Ifanc, Gŵyl Lenyddiaeth lwyddiannus Dinefwr a Slam Cymru – project 'slam' llafar i bobl ifanc.

S4C

S4C yw'r unig sianel deledu Gymraeg yn y byd. Fel darlledwr cyhoeddus, mae'n comisiynu cynhyrchwyr annibynnol o bob rhan o Gymru i greu'r rhan fwyaf o'i rhaglenni. Mae ITV Cymru Wales hefyd yn cael ei gomisiynu i gynhyrchu rhaglenni. Mae BBC Cymru Wales yn cynhyrchu tua 10 awr o raglenni yr wythnos i S4C, gan gynnwys y newyddion a'r opera sebon Pobl y Cwm, a ariennir drwy'r ffi drwyddedu.

Mae S4C yn darlledu dros 115 awr o raglenni yr wythnos, gan gynnwys chwaraeon, drama, cerddoriaeth, rhaglenni ffeithiol, adloniant a digwyddiadau, a hynny ar amrywiaeth o lwyfannau, gan gynnwys ar-lein. Mae S4C yn cynnig gwasanaethau cynhwysfawr i blant: Cyw i wylwyr iau, Stwnsh i blant hŷn a rhaglenni i bobl ifanc yn eu harddegau. Mae'r rhaglenni ar gael mewn Clirlun ar Sky a Freesat yng Nghymru a ledled y DU.

Ers Ebrill 2013, mae'r rhan fwyaf o incwm S4C yn dod o'r ffi drwyddedu drwy Ymddiriedolaeth y BBC, gyda chyfran yn dod o Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon (DCMS) Llywodraeth y DU. Mae gan S4C rai pwerau i gynhyrchu ei hincwm masnachol ei hun, er enghraifft drwy hysbysebion.